

**UN DOCUMENT CE SE CERE CUNOSCUȚ ȘI RESCRIS ÎN LUMINA
ADEVĂRULUI – CONVENȚIA DE ARMISTIȚIU ÎNCHEIATĂ DE
ROMÂNIA CU PUTERILE ALIATE, LA 12 SEPTEMBRIE 1944
DOCUMENT COMPROMIȚĂTOR ȘI CULPABILIZABIL**

Jean Ciuță

Istoriografia românească a cunoscut în ultima jumătate de veac, ca toate celelalte domenii ale creației spirituale, amprenta totalitarismului comunist, dar nu putem să nu recunoaștem, totodată, unele realizări notabile care vor dăinui. Afirmația, poate părea la prima vedere paradoxală, dar realitatea o probează. Am curajul și temeiul să susțin că printre multiplele apariții editoriale de o anume valoare istoriografică se numără și **Colecția de Documente 23 August**, patru volume apărute în Editura Științifică și Enciclopedică, privind perioada 1939-1945, ca și sinteza **De la statul geto-dac la statul român unitar**, în trei volume, care acoperă perioada antică, medie, modernă și contemporană până în septembrie 1940.

Valoarea istoriografică a acestor lucrări și în special **Colecția de Documente 23 August**, rezidă în efortul de culegere, selectare și prezentare a nenumăratelor documente, care au o valoare intrinsecă și care pot fi studiate, interpretate și evaluate la justa lor valoare. În această din urmă idee intenționez folosirea Colecției de **Documente 23 August** pentru a încerca punerea în lumină a unui moment extrem de important privind participarea României la cel de-al II-lea război mondial și anume, încheierea CONVENȚIEI de ARMISTIȚIU cu Puterile Aliate, de la 12 septembrie 1944.

Sunt îndeobște cunoscute împrejurările istorice care au alăturat România Pactului Tripartit „Berlin-Roma-Tokio”, încă de la 23 noiembrie 1940 și cele cu privire la participarea țării noastre la războiul antisovietic, declanșat la 22 iunie 1941, de către Germania hitleristă. O participare, până la Nistru, justificată; ulterior, o participare forțată, care a adus mari daune poporului român.

Pierderile suferite de către România în cei trei ani și două luni au generat multiple stări de nemulțumire a poporului determinând atât guvernul mareșalului Ion Antonescu, cât și forțele opoziționiste la căutarea unor soluții pentru ieșirea din impas. Aliații (U.R.S.S., Anglia, S.U.A.) manifestau un tot mai sporit interes față de România în condițiile când soarta războiului era încă imprezvizibilă. Canalele semioficializate ale diplomației României de la Cairo, Ankara, Stockholm, Atena și-au intensificat activitatea spre sfârșitul anului 1943 și începutul anului 1944, în ideea scoaterii țării din război, dar atât poziția forțelor politice interne, cât și a Puterilor Aliate era de cele mai multe ori

contradictorie și divergentă.

Într-o notă, datată 15 martie 1944, deci înaintea întâlnirii de la Yalta dintre conducătorii celor trei mari puteri aliate, asistentul special al președintelui Roosevelt, Harry L. Hopkins, spunea: „Președintele și Eden (ministrul de externe englez) au fost de acord că Rusia trebuie să dețină Basarabia, întrucât ea a fost teritoriu rus cea mai mare perioadă din istoria ei”¹. Desigur că o atare inadvertență istorică, alături de riscurile ce comportă atitudinea României față de Germania în cazul ieșirii unilaterale din război, făceau tratativele foarte anevoioase, conducând spre eșuarea lor. Din cuprinsul telegrammei lui Cordell Hull (secretarul de stat american n.ns.) către ambasadorul american la Londra, John G. Winant, rezultă esența convorbirilor dintre trimisul român la Cairo, Barbu Știrbei și reprezentanții celor trei principale puteri (lordul Moyne-Anglia, Novikov-U.R.S.S. și Lincoln Mac Veagh-S.U.A) prin care românii, mai mult opoziția exprimată prin Iuliu Maniu – se angajau la o rupere cu Germania fascistă, chiar printr-o lovitură de stat, cu asigurări de la Aliți în următoarele puncte : 1. – „Independența României să fie asigurată; 2. Drepturile ei teritoriale să fie respectate; 3. Să i se acorde statutul de cobeligerant; 4. În cazul în care este atacată de Bulgaria sau Ungaria să fie ajutată de Aliți în felul în care le vor fi lor posibil”².

Dat fiind poziția oscilatorie a emisarilor români, ca și rigiditatea diplomației sovietice așa-zisele tratative au fost estompate. Sistarea lor se confirmă și prin conținutul telegrammei ambasadorului american în U.R.S.S., Averell Harriman către secretarul de stat, Cordell Hull, care conchidea asupra convorbirilor de la Cairo, parafrazându-l pe Molotov, comisarul de la externe sovietic în felul următor: „...nu există motive să se acorde importanță declarațiilor lui Știrbei exprimând dubii asupra faptului că negocierile care s-au desfășurat cu acesta la Cairo pot duce la rezultate pozitive”³.

Într-un atare climat politic, ni se pare oportun ultimatumul dat la 24 martie 1944, de către generalul Wilson (comandantul suprem al forțelor aliate din Mediterana n.ns.) lui Ion Antonescu, prin care-i indica să nu dea curs invitației lui Adolf Hitler de a merge la Berlin și că procedeul cel mai potrivit era capitularea imediată. În ultimatum se indica: „Nu trebuie sub nici un motiv să mergeți la Hitler. Dacă o veți face, aceasta va fi interpretată ca o dovadă categorică a intenției României de a colabora până la sfârșit cu Germania și țara dvs. va trebui să suporte toate consecințele. Dvs. trebuie să capitulați imediat în

¹ Franklin D. Roosevelt Library. Hyde Park. N.Y., **Foreign Relations of the United States, 1943**, vol. III, p. 564, citat luat după nota de la subsol din **Documente 23 August 1944**, vol. II, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984, p. 645.

² **Documente 23 August 1944**, vol. II, București, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984, doc. nr. 502, p. 150-151.

³ **Ibidem**, doc. nr. 503, p. 152-153.

fața celor trei mari puteri și să ordonați trupelor române să nu mai lupte cu rușii... Rezultatele și condițiile de pace care, în cele din urmă, vor fi impuse României, vor fi în general determinate de măsura în care ea va contribui la înfrângerea Germaniei. Cu cât veți face mai mult ca să împiedicați pe germani, cu atât mai rapidă va fi înfrângerea lor și cu atât mai mari vor fi perspectivele de a salva România să devină un câmp de bătaie în săptămânile care urmează”⁴. Oportunitatea ultimatumului generalului Wilson s-a confruntat cu ambiguitatea mareșalului Antonescu, care avea de ales între persuasiunea aliaților, îndeosebi sovietici și fidelitatea față de Hitler, care putea oricând repeta cazul Ungariei săvârșit în zilele de 19-20 martie 1944, de ocupație teritorială.

Un moment și mai potrivit ni se pare pentru ieșirea României din război acela marcat de Declarația guvernului sovietic, publicată în ziarul din Moscova, la 2 aprilie 1944, în măsura în care aceasta era caracterizată de sinceritate. Iată conținutul acesteia destul de tentant pentru interesele poporului nostru: „guvernul sovietic informează că unitățile de înaintare ale Armatei Roșii, urmărind armatele germane și trupele române aliate cu acestea, au trecut în câteva puncte râul Prut și au pătruns pe teritoriul românesc. Comandamentul suprem al Armatei roșii a ordonat unităților sovietice de înaintare să urmărească inamicul până la înfrîngerea totală și capitulare. În același timp guvernul sovietic declară cinic că, **nu urmărește scopuri de cucerire a nici unei părți din teritoriul românesc sau de schimbare a regimului social existent în România și că intrarea trupelor sovietice în România este în exclusivitate dictată de necesitatea militară și de continua rezistență opusă de trupele dușmane**”⁵ (subl.ns.). Dacă încercăm să coroborăm conținutul Declarației de mai sus și cu conținutul telegrammei ministrului rezident britanic la Cairo, lordul Moyne către Foreign Office, referitor la răspunsul dat, la 5 aprilie 1944, mareșalului Ion Antonescu de cele trei guverne aliate privind posibilitatea de a acționa împotriva germanilor și încheierea armistițiului cu URSS, am avea temeiul să considerăm că atunci s-au ivit poate cele mai favorabile condiții de încheiere a armistițiului. În conținutul telegrammei se preciza: „Nu mai există acum loc pentru amânare. Nu veți mai avea niciodată o ocazie atât de favorabilă de a acționa, după ce germanii vor putea să-și răspândească propriile trupe printre trupele române. Nu putem discuta condițiile de armistițiu sau alte probleme, ca de exemplul ocuparea României în perioada actualei crize. Declarația sovietică făcută public de către domnul Molotov, pe 2 aprilie, trebuie să vă satisfacă pînă când, într-un moment sau altul mai potrivit, va fi posibil să se ia în considerare detaliile. Conduita dvs. de acum va afecta în mare măsură condițiile ce vi se vor pune atunci. Între timp avem intenția să-i atacăm pe germani oriunde îi găsim și de oarece v-am arătat că, în măsura în care liniile

⁴ **Ibidem**, doc. nr. 505, p. 157.

⁵ **Ibidem**, doc. nr. 527, p. 192 -193.

dvs. de comunicații servesc efortul de război german, vom continua să le bombardăm fără milă”⁶. Considerăm că prilejul ivit atunci (aprilie 1944) nu trebuia să-l pierdem. Starea de spirit dintre cele trei principale puteri aliate cu privire la încheierea unui armistițiu cu România era diferențiată în funcție de interesele urmărite de către fiecare. Sovieticii intenționau să nu împartă avantajele create de evoluția frontului răsăritean cu partenerii din Coaliție, îndeosebi privind România, iar anglo-americanii se arătau oarecum îngrijorați și nu-și puteau stabili prioritățile în Balcani. Din conținutul telegramelor de stat al SUA, Cordell Hull, de la 5 aprilie 1944, către Averell Harriman, ambasadorul american la Moscova, rezultă că, „...britanicii și americanii se așteaptă să fie consultați înainte (subl.ns.), în cazul în care condițiile de armistițiu pe care rușii le-ar putea propune, cuprind stipulații sau implicații care se întind dincolo de realizarea capitulării militare; noi credem, de asemenea, util ca, în vederea stimulării unor acțiuni propice ale românilor, să-i facem să înțeleagă clar că cei trei principali aliați acționează după o consultare reciprocă și de comun acord și **că viitorul națiunii române nu urmează să fie exclusiv în mâinile singurei puteri cu care românii au fost direct angajați în luptă**”⁷ (subl. ns.). De la bunele intenții, la faptele atât de necesare s-a observat a fi fost o distanță mare. Oricum, atunci – **în aprilie 1944** – nu se trecuse încă la creionarea hărții Sud-Estului european între Stalin și Churchill, ceea ce va face la Yalta, în următorul an, la 9 februarie 1945.

Condițiile de armistițiu, așa cum rezultă și din conținutul telegramelor ambasadorului american Lincoln Mac Veagh (ambasador la Cairo pe lângă guvernele grec și iugoslav în exil), către secretarul de stat american, Cordell Hull, înmânate ambasadorului american de omologul său sovietic, Nicolai Vasilevici Novikov se refereau la: 1. „Trupele române care luptă alături de germani împotriva Armatei Roșii sunt formate din 7 divizii în Crimeea, trei sau mai multe în regiunea Odessei, 3 divizii sau mai multe în regiunea Chișinăului. Aceste divizii românești trebuie să capituleze în fața Armatei Roșii sau ele trebuie să atace din spatele frontului pe germani și să înceapă operațiunile împotriva germanilor împreună cu Armata Roșie. 2. Ruperea cu germanii și operațiuni comune ale trupelor românești și aliate, inclusiv Armata Roșie, împotriva germanilor cu scopul reinstaurării independenței și suveranității României. **Restabilirea frontierei româno-sovietice în concordanță cu acordul din 1940** (sic); plata de daune pentru despăgubirile față de Uniunea Sovietică ca urmare a ostilităților și a ocupării de către România a teritoriului ei; repatrierea prizonierilor sovietici și aliați. 3. Libertatea de mișcare a trupelor sovietice în teritoriul românesc. 4. **Guvernul sovietic consideră nedreaptă hotărârea Dictatului de la Viena** (subl.ns.) și este gata să desfășoare

⁶ *Ibidem*, doc. nr. 539, p. 206.

⁷ *Ibidem*, doc. nr. 540, p. 207 - 208.

operațiuni, împreună cu România, împotriva ungarilor și germanilor, cu scopul de a da României întreaga Transilvanie sau mare parte a acesteia (sic !). 5. Dacă România dorește să aibă pentru contactele cu Uniunea Sovietică pe lângă generalul reprezentant pentru problemele militare și un reprezentant politic pentru chestiunile politice, guvernul sovietic nu are nici o obiecție”⁸. Față de condițiile semnalate, Antonescu le consideră inacceptabile, iar Maniu nu este de acord cu propunerile formulate de sovietici socotind că acestea erau de specificul unui tratat de pace și nu de armistițiu, încât temporizarea tratatelor a înoportunitat încheierea Armistițiului, negocierile fiind de fapt încheiate încă de la 1 iunie 1944.

Acțiunea de la 23 August 1944, declanșată de arestarea și înlăturarea guvernului antonescian a creat un nou cadru de reluare a negocierilor privind încheierea unui armistițiu între România și principalele puteri aliate. De data aceasta tratativele nu se mai purtau între două părți beligerante, ci între două părți pretins aliate, încât, caracterul acestora va fi cu totul deosebit, dar nu în favoarea României. De fapt specificul acestor tratative vor fi de la învingător la învins. Guvernul sovietic reia, la 24 august 1944, ideile din Declarația dată în aprilie același an, desigur, în condiții total diferite. Aliații (anglo-americani) încearcă unele amendamente la Declarația lui Molotov din 25 august 1944, fără a fi putut influența însă linia fermă urmărită de sovietici. Așa, bunăoară, Departamentul american ar fi dorit, după cum rezultă din cuprinsul instrucțiunilor lui Cordell Hull, trimise lui Harriman la Moscova, la 29 august 1944, „să amâne hotărârea definitivă asupra disputelor teritoriale până după sfârșitul războiului în Europa, aplicat și la Basarabia și la Bucovina de Nord”. Dar guvernul sovietic a adoptat o poziție intransigentă, motivând că aceste provincii se află „în cadrul frontierei de stat sovietice stabilite în 1940 printr-un tratat între Uniunea Sovietică și România” (sic !), însă un astfel de tratat nici nu a existat, producându-se raptul”⁹ Dacă ultimaturile sovietice trimise de Stalin în zilele de 26 și 27 iunie 1940 pot fi pot fi omologate drept tratate, istoria va confirma, după cum a și început să confirme prin nesocotirea prevederilor Tratatului Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939. Pentru noi rămâne însă cert că în această atmosferă cu totul nefavorabilă, **la 12 septembrie 1944, la Moscova, s-a încheiat Convenția de Armistițiu** între guvernul român și guvernele Națiunilor Unite. Așa cum se arată în preambulul textului Convenției, „Guvernul și Înalțul Comandament ale României, recunoscând faptul înfrângerii României în războiul împotriva U.R.S.S., Regatului Unit și S.U.A și ale celorlalte Națiuni Unite (pct.nr. 26), acceptă condițiile armistițiului, prezentate de către guvernele sus-menționatele trei Puteri Aliate, acționând în interesul

⁸ **Ibidem**, doc. nr. 546, p. 216 - 217.

⁹ **Ibidem**, doc. nr. 793, p. 606 .

Națiunilor Unite”¹⁰.

Delegația română prezentă și semnatară a Convenției de Armistițiu s-a compus din: Lucrețiu Pătrășcanu – ministru de stat și ministru de justiție; general Dumitru Dămăceanu – ministru subsecretar de stat al Afacerilor Interne, adjutant al regelui României; Barbu Știrbei și Gheorghe Popp, iar din partea Întalului Comandament Aliat, mareșalul Uniunii Sovietice – Rodion Malinovski, reprezentând, deopotrivă, interesele guvernelor S.U.A și Regatului Unit al Marii Britanii. La tratativele pentru încheierea Convenției au mai participat din partea Uniunii Sovietice: Molotov, Vișinski, Novikov, Vinogradov și Gavidenko; din partea Marii Britanii, ambasadorul său la Moscova, Sir Archibald Clark Kerr, iar din partea S.U.A, tot ambasadorul său la Moscova, Averell Harriman.

Cele 20 de puncte ale Convenției au un conținut cu totul nefavorabil țării noastre, față de eforturile și contribuția României ce vor fi aduse la victoria Coaliției Antifasciste și ceea ce este de remarcat, aceste prevederi au fost sub nivelul celor oferite de Uniunea Sovietică mareșalului Antonescu. Primele articole ale Convenției de Armistițiu vizează obligațiile militare ale României de a ieși din războiul împotriva Națiunilor Unite, ruperea legăturilor cu Germania și sateliții săi, intrarea alături de Puterile Aliate împotriva Germaniei și Ungariei Hortyste cu un efectiv militar nu mai puțin de 12 divizii de infanterie, cu mijloacele suplimentare¹¹. De asemenea, se stipulau „luarea de măsuri privind dezarmarea și internarea forțelor armate ale Germaniei și Ungariei aflate pe teritoriul României, ca și pentru internarea cetățenilor celor două state menționate, care-și au reședința acolo”¹². De menționat că, la această ultimă prevedere de la articolul 2, delegația română a cerut lui Molotov (comisarul de externe sovietic) reformularea articolului, în sensul de a se fi admis o excepție în favoarea evreilor refugiați din Ungaria, la care Molotov a spus că „nu vede nici o obiecțiune în aceasta”¹³. Frontiera de stat între URSS și România era restabilită potrivit Convenției sovieto-române din 28 iunie 1940 (adică, răpite: Basarabia și N. Bucovinei n.n.s.); toți prizonierii de război sovietici și aliați erau repatriați, precum și trofeele germanilor și sateliților aflate în România. La fel, predarea către Întalul Comandament Aliat (de fapt, Sovietic n.n.s.) a vaselor care au aparținând sau aparțin Națiunilor Unite. Guvernul român era obligat să despăgubească Uniunea Sovietică pentru pierderile pricinuite în războiul antisovietic cu suma de 300 milioane dolari plățibili în șase ani în mărfuri (produse petroliere, cereale, materiale lemnoase, vase maritime și fluviale, diverse mașini etc.). Despăgubiri urmau a fi plătite de către România și

¹⁰ **Ibidem**, doc. nr. 844, p. 707.

¹¹ **Ibidem**.

¹² **Ibidem**.

¹³ **Ibidem**, doc. nr. 845, p. 712.

proprietarilor celorlalte state Aliate naționalilor lor, cauzate pe timpul războiului la o sumă ce urma să se stabilească ulterior (conf. Anexei 11 a Convenției) pe baza valorii dolarului american la paritatea sa de aur din ziua semnării Convenției, adică 35 de dolari pentru o uncie de aur¹⁴. (O uncie, variază între 28-35 grame aur, deci, revenea 1 gram de aur plătit cu 1 dolar). În telegrama ambasadorului american, Averell Harriman, către secretarul de stat al SUA, Cordell Hull, din 12 septembrie 1944, se arăta în legătură cu impunerea obligațiilor privind despăgubirile de război: „Românii au protestat energic în legătură cu clauza privind daunele de război cerând ca aceasta să fie mai flexibilă pentru a preîntâmpina o posibilă incapacitate de a plăti”¹⁵. Dar, așa cum se știe, eforturile întregului popor au permis la timp plata aproape integrală a tuturor acelor obligații. Guvernul și Înalțul Comandament Român se obligau să colaboreze cu Înalțul Comandament Aliat (Sovietic), la arestarea și judecarea persoanelor acuzate de crime de război, să dizolve imediat toate organizațiile prohitleriste de tip fascist și orice organizații care duceau propagandă ostilă Națiunilor Unite și în special Uniunii Sovietice. Orice publicații, spectacole de teatru, cinematograful, telegraful, poșta, telefonul, orice corespondență cifrată și prin curieri urmau a fi dirijate potrivit modului stabilit de Înalțul Comandament Aliat (Sovietic)¹⁶. Urma, de asemenea, să se înființeze o Comisie de Control Aliată (Româno-Sovietică) care să fi luat asupra sa, până la încheierea păcii, reglementarea și controlul executării prevederilor Convenției de Armistițiu, guvernul român și organele sale îndeplinind toate instrucțiunile acelei comisii, care putea să aibă funcționari în diferite părți ale României¹⁷. În fapt, Comisia Aliată de Control, așa cum își avea și numele, a controlat întreaga activitate din România pe parcursul activității sale, impunând României un statut de semiocupație. Atitudinea anglo-americană față de statutul impus României prin Convenția de Armistițiu a fost cât se poate de contradictorie. În legătură cu aceasta Harriman, arăta secretarului de stat american prin telegrama mai sus citată că, „Noi nu am putut, din cauza orei târzii (5 ore a durat întâlnirea delegației române la Convenția de Armistițiu din noapte de 12 septembrie 1944, sub președenția lui Molotov) să analizăm toate cererile românești privind unele prevederi suplimentare. Cea mai importantă din cele care au mai rămas de analizat se referă la impunerea unui timp limită ocupației militare și valabilității articolelor respective ale acordului de armistițiu, precum și la recunoașterea concretă a statutului de aliat sau cobeligerant pentru România”¹⁸. Or, știut este că, în conformitate cu hotărârea impusă României de către Uniunea Sovietică,

¹⁴ **Ibidem**, doc. nr. 844, p. 708-709.

¹⁵ **Ibidem**, doc. nr. 845, p. 713.

¹⁶ **Ibidem**, doc. nr. 844, p. 709-710.

¹⁷ **Ibidem** (anexa la art.18).

¹⁸ **Ibidem**, doc. nr. 845, p. 713.

trupele sovietice au staționat în țara noastră până în vara anului 1958, când Nikita Sergheevici Hrușciov a dispus retragerea acestora. Cât privește acordarea statutului de cobeligerant la tratativele de pace de la Paris din 1946-1947, Uniunea Sovietică nu ne-a susținut și nici nu a avut nici un interes s-o facă întrucât cobeligeranța devenea incompatibilă cu plata datoriilor de război. Așa cum informează Harriman pe secretarul Departamentului de stat american, „Molotov nu a manifestat dorința de a da în niciun fel înapoi în problema despăgubirilor și nu a consimțit la nimic din ceea ce ar fi limitat puterea militară sau polițienească rusă în România în timpul perioadei de ocupație militară”¹⁹. Poziția americană, de o anumită susținere a cauzei românești nu trebuie interpretată ca atașament față de poporul român, ci mai mult regretul după interesele economice din România ce se vedeau a fi pierdute. Averell Harriman lasă să se înțeleagă, prin conținutul telegramei din 15 septembrie 1944²⁰ atitudinea cu totul tendențioasă a lui Molotov față de încercările de ameliorare a conținutului Convenției de Armistițiu. Este suficient să prezentăm numai un fragment din conținutul acelei telegramă pentru a ne convinge de adevăr: „Condițiile de armistițiu oferă Comandamentului sovietic un control nelimitat asupra vieții economice a României și este de așteptat să se înregistreze o reducere treptată a nivelului de viață în România mai mult decât cele din Uniunea Sovietică”.... și în continuare se afirmă: „a fost evident că rușii veniseră la aceste negocieri hotărâți ca ei să se simtă cât mai în largul lor, iar ca noi să le dăm cât mai multă mâna liberă în stabilirea condițiilor de armistițiu și în tratamentul ulterior al românilor. Ei (românii n.ns.) socotesc cred eu, că noi ne-am conformat unei înțelegeri tacite că România este o zonă de interes predominant sovietic în care noi nu trebuie să ne amestecăm”²¹. Se poate astăzi considera, fără teama de a greși, că reprezentanții delegației române intuiseră destul de corect atmosfera, intențiile și tendințele manifestate în timpul negocierilor privind încheierea Convenției de Armistițiu. Oficial nu erau chiar împărțite sferele de influență, aceasta făcându-se la întâlnirea din 9 octombrie 1944 dintre Stalin și Churchill de la Moscova și ulterior la Yalta, în 1945, dar premisele împărțirii au fost conturate încă la semnarea Convenției de Armistițiu.

R E Z U M É

Apreciind valoarea documentară ale celor 4 volume din Colecția „Documente 23 August ” și încercând să prezinte evenimentele în lumina lor cât mai apropiată de adevăr, autorul urmărește o interpretare ”suis generis” a

¹⁹ **Ibidem.**

²⁰ **Ibidem**, doc. nr. 851, p. 735-737.

²¹ **Ibidem.**

faptelor istorice din anii 1943-1944.

Accentul articolului surprinde, îndeosebi, condițiile pregătitoare și încheierea Convenției de Armistițiu dintre România și Națiunile Unite (recte, URSS) semnată la Moscova la 12- septembrie-1944. Actul încheiat sub presiunea Uniunii Sovietice (alias, Rusia) este considerat ca fiind compromițător și culpabilizabil, marcând rapturile teritoriale produse și ilustrând începutul comunismului în România.